

Протоієрей Юрій МИЦИК*
Archpriest Yuriy MYTSYK**

ORCID.org/0000-0003-1580-1284

Інна ТАРАСЕНКО***

Inna TARASENKO****

УДК 271.222 (477)

DOI: 10.35332/2411-4677.2022.22.12

ORCID.org/0000-0003-1019-9749

КОНФЛІКТ У ПРАВОСЛАВНІЙ ГРОМАДІ СЕЛА БЕРЕЗА 1723 РОКУ

CONFLICT IN THE ORTHODOX COMMUNITY OF THE VILLAGE OF BEREZA IN 1723

Мета й завдання роботи полягають у постановці й реалізації наукового завдання («Український Православний Дипломатарій») – зібрання документації митрополитів, єпископів, архимандритів та ігуменів чільних монастирів України XVII–XVIII ст.

Дослідники історії православ'я в Україні козацької доби, коли йшлося про конфлікти, звертались переважно до міжконфесійних конфліктів як до особливо важливих і відносно непогано висвітлених в історичних джерелах. Значно мен-

У статті представлена публікація історичного джерела – «розписку» (слідства) 1723 р., який проливає світло на конфлікт між священником і парафіянами с. Берези Ніжинського полку 1723 р. Це джерело виявлене в польських архівосховищах. Воно містить не тільки матеріали слідства, але й документи київського митрополита Варлаама Ванатовича, деяких ігуменів та ігуменій місцевих монастирів. У вступі розкрито значення цього історичного джерела, визначено особливо важливу його інформацію.

* Доктор історичних наук, професор, професор кафедри церковно-практичних дисциплін Київської православної богословської академії, головний науковий співробітник відділу актової археографії Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України.

** Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of Church and Practical Disciplines of the Kyiv Orthodox Theological Academy, Chief Researcher of the Act Archeography Department of the Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies NAS of Ukraine.

*** Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу актової археографії Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України.

**** Candidate of Historical Sciences, Senior Researcher of the Act Archeography Department of the Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies NAS of Ukraine.

ше уваги приділялося локальним конфліктам, пов'язаним із повсякденним життям однієї чи кількох парафій, тим більше що джерельна інформація про них представлена дуже скупо. Є, однак, певні винятки. Так, нам пощастило неодноразово працювати в архівосховищах Польщі, внаслідок чого було виявлено і введено в обіг велику кількість джерел.

Зокрема це стосується матеріалів із колекції польського історика, мистецтвознавця й колекціонера Маріана Гожковського (1830–1911), яка зберігається нині у відділі рукописів бібліотеки Польської Академії мистецтв і Академії наук (Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie – далі Bibl. Nauk. PAU i PAN) [1]. Гожковський зібрав її наприкінці 50-х рр. XIX ст. і вивіз до Польщі, незважаючи на протести української громадськості, у першу чергу класика української історіографії проф. Володимира Антоновича. Рукописи цієї колекції стосуються насамперед історії Сіверської України часів Гетьманщини. У їх числі й рукопис [2], який містить різноманітні документи: універсали королів Речі Посполитої, гетьманів України та полковників, документацію духовних осіб (київських митрополитів, архимандритів та ігуменів), чолобитні, відомості тощо. Серед них нашу увагу привернули розлогі матеріали слідства («розиску») 1723 р. про конфлікт між православною громадою села Береза, що розташоване біля Глухова, і священником Іваном Прохоровичем. Ці матеріали складаються з двох листів київського митрополита Варлаама Ванатовича, листа до нього ігумені Мелетії, листа воронізького протопопа Василя Голенковського, скарг громади, свідчень громади та о. Івана з 10 пунктів. Цей конфлікт виник не у 1723 р., а тягнувся із самого початку прибуття о. Івана на парафію, тобто з 1707 р. як мінімум (у матеріалах «розиску» згадується ігуменя жіночого Успенського монастиря в Глухові, мати гетьмана Івана Мазепи – Магдалина

Ключові слова: Церква, православ'я, монастир, митрополит, ігумен, священник.

The article presents the publication of a historical source – the «search» (investigation) of 1723, which sheds light on the conflict between the priest and the parishioners of the village. Birches of the Nizhyn regiment in 1723. This source was found in Polish archives. It contains not only investigation materials, but also documents of Metropolitan Varlaam Vanatovych of Kyiv, some abbots and abbesses of local monasteries. In the introduction, the significance of this historical source is revealed, its particularly important information is identified.

Key words: Church, Orthodoxy, monastery, metropolitan, hegumen, priest.

(померла у 1707 р.). Усе почалося з того, що о. Іван прибув на осиротілу парафію без згоди громади, яка хотіла бачити священником сина померлого попередника – Кирила. Ситуація різюче нагадує ту, яку описав пізніше класик української літератури Іван Нечуй-Левицький у повісті «Старосвітські батюшки та матушки»: громада хотіла бачити священником сина померлого ієрея – Харитона Моссаковського, але сюди скерували вихованця Києво-Могилянської академії Балабуху, бо він мав вищу духовну освіту, на відміну від свого конкурента, якого ще тільки планували висвятити. Громада, як писав Нечуй-Левицький, «стала гопки», тобто по суті бойкотувала Балабуху, і той мусив перейти на іншу парафію. У ситуації з березівською громадою конфлікт був гостріший. Громада зверталася зі скаргами ще до київського митрополита у 1708–1718 рр. Йоасафа Кроковського, до глухівського сотника Івана Мануйловича (сотникував у 1714–1725 рр.) та ін. Представники громади звинувачували о. Івана не тільки у користолюбстві, але й у серйозних порушеннях духовного регламенту, насамперед у відмові дати останню сповідь помираючому, колективна сповідь, поховання померлого дяком з дозволу о. Івана (цю потребу, як і всі інші, мусить звершувати тільки священник), бійка в храмі під час Літургії тощо. Отець Іван майже всі ці звинувачення категорично відкидав, подаючи свої версії, частково визнав лише присвоєння чужої землі. Зараз докопатися до істини, встановити, хто правий, а хто винуватий, неможливо. Суть залишається ясною: нав'язування священника (навіть високоосвіченого) громаді призводить до конфліктних ситуацій. Власне, о. Іван це врешті зрозумів і ще до слідства став купувати землі бл. 1711 р. в селах Вороніж і Локотки (останнє дало початок місту Шостка, а смт. Вороніж входить до складу Шосткинського р-ну Сумської обл.) і підшукувати нову парафію. У справі йому допоміг воронізький протопоп Василь Голенковський (р. н. невід. – 1723), який, видно, побачив у цьому можливість здійснити своєрідну рокировку та звернувся з клопотанням до митрополита Йоасафа Кроковського, на що отримав від нього позитивну відповідь. Відзначимо, що Голенковський був вихованцем Києво-Могилянської академії, а після її закінчення став воронізьким протопопом і настоятелем соборного Свято-Михайлівського храму у Вороніжі. По смерті дружини він прийняв чернечий постриг (до 1714 р.), був намісником Києво-Печерської лаври, ігуменом Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря в Києві. У 1716 р. за наказом Петра I він прибув до Петербур-

га на чолі групи ченців і став намісником Олександро-Невської лаври, започаткував Петербурзьку духовну академію, відомий як письменник і благодійник [3]. Врешті справу було вирішено. Отець Іван перейшов у Вороніж, замінивши Василя Галенковського. У 1711 р. о. Іван отримав благословення митрополита Йосафа Кроковського, згоду воронізького уряду та воронізького сотника Потапа Піскуненка (сотникував у 1708–1715 р.), але справу загальмував суддя Ніжинського полку в 1710–1726 рр. Роман Лазаревич, який подарував сотникові сукно, ктиторах церкви пообіцяв 1000 золотих на храм. Така щедрість судді пояснюється тим, що він хотів бачити на місці Галенковського свого сина о. Йосипа, котрий за якийсь час помер. Але через це о. Іван з 1711 по 1723 рр. був фактично без парафії і опинився із сім'єю у скруті. Видно, він хотів добитися воронізької парафії чи повернутися на стару, що й викликало «розиск».

Матеріали «розиску» мають й інші цікаві свідчення, скажімо про «роковщину» (щорічний збір коштів священником із парафій). Цікаво, що поповича Кирила, кандидата на священство і конкурента о. Івана, в листах митрополита Варлаама Ванатовича названо аколітом. Це малий церковний чин, який займає сходинку нижче іподиякона. Ним католики називали кліриків чи мирян, які допомагали під час богослужіння. Ванатович ужив його, бо свого часу скінчив Києво-Могилянську академію. Або згадка 1723 р. про глухівського городового отамана Федора Омеляновича, каденцію якого дослідники досі відносили до 1727 р. [4]. Згадується й суд березівців з о. Іваном, на якому були присутні Феофан Прокопович, ректор Києво-Могилянської академії у 1711–1716 рр., і Андрій Маркович, глухівський сотник у 1709–1714 рр. Під документом 1711 р. підписався «Іван Холодович, старий». «Старим» він назвався для того, щоб відрізнитися від свого сина Івана, який був воронізьким сотником у 1716–1740 рр. Сам же батько був шановною у Вороніжі людиною, купцем, який, зокрема, ще 1681 р. купив половину млина на р. Єсмані [5].

Особливо цікавою є згадка про «Мазепиху» – матір гетьмана Івана Мазепи, ігуменю Марію Магдалину. Сам о. Іван визнавав, що дав їй та ігуменові о. Мелетію гроші («полтори тисячі денег») за березівську парафію (гріх симонії?), а громада одностайно стверджувала, що о. Іван «без нашего согласия нам в село привезен гспжею Макиевскою». Виникає питання: хто ця Мокієвська? Адже це дівоче прізвище матері Мазепи, яку в «розиску» назвають «Мазепихою». Ця інша Мокієвська є другою дружиною київського полковника Костянтина Мокієвсько-

го, двоюрідного брата «Мазепихи». Вона теж стала черницею, як і матір Мазепи під іменем Марії Магдалини, а по смерті останньої, можливо, стала ігуменею Флорівського Вознесенського монастиря у Києві [6].

Таким чином, цей документ важливий для істориків Церкви насамперед тим, що проливає світло на внутрішню її історію часів Гетьманщини. Водночас він містить цікаві факти щодо історії такого регіону, як Сіверська Україна, у першу чергу гетьманської столиці Глухова. Відзначимо, що при публікації тексту джерела, ми керувалися правилами, розробленими Я. І. Дзирою і дещо скоригованими нами [7]. Зауважимо тільки, що окремі слова, які не вдалося прочитати, позначено так (...)*. Крім того, для зручності ми виділили жирним шрифтом заголовки документів у тексті «розиску».

1. Рукописи колекції (20 рукописів) були занотовані в каталозі Яна Чубека: Czubek J. Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie. Kraków, 1906. T. 1. Спр. № 261–281.

2. Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, spr. 261, t. 2, ark. 201–215.

3. Києво-Могилянська академія в іменах XVII–XVIII ст. Київ, 2001. С. 141–142.

4. Кривошея В. В. Українська козацька старшина. Київ, 2005. С. 94.

5. Сіверщина гетьманських часів. Київ, 2019. Т. 1. XVII ст. С. 326.

6. Павленко С. О. Іван Мазепа. Прижиттєві зображення гетьмана та його наближених. Київ, 2018. С. 153; Павленко С. О. Іван Мазепа. Догетьманський період. Київ, 2020. С. 62.

7. Дзира Я. І. Вступ. Літопис Самовидця. Київ, 1971. С. 40–42; протоіерей Юрій Мищик. Нові джерела до історії Свято-Михайлівського Видубицького монастиря XVII–XVIII ст. Труди Київської духовної академії. Київ, 2016. № 16. С. 178.

1. Rukopisy kolekcii (20 rukopysiv) byly zanotovani v katalogi Yana Chubeka: Czubek J. Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie. Kraków, 1906. T. 1. Спр. № 261–281.

2. Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, spr. 261, v. 2, fol. 201–215.

3. Kyievo-Mohylianska Akademiia v imenakh XVII–XVIII st. Kyiv, 2001. S. 141–142.

4. Kryvosheia V. V. Ukrainska kozatska starshyna. Kyiv, 2005. S. 94.

5. Sivershchyna hetmanskykh chasiv. Kyiv, 2019. T. 1. XVII st. S. 326.

6. Pavlenko S. O. Ivan Mazepa. Pryzhyttievi zobrazhennia hetmana ta yoho nablyzhenykh. Kyiv, 2018. S. 153; Pavlenko S. O. Ivan Mazepa. Dohetmanskyi period. Kyiv, 2020. S. 62.

7. Dzyra Ya. I. Vstup. Litopys Samovydtisia. Kyiv, 1971. S. 40–42; protoiieri Yuri Mytsyk. Novi dzherela do istorii Sviato-Mykhailivskoho Vydubyt'skoho monastyria XVII–XVIII st. Trudy Kyiskoi Dukhovnoi Akademii. Kyiv, 2016. № 16. S. 178.

**1723, березня 17 (6). –
Розгляд конфлікту між жителями с. Берези
і тамтешнім священиком.**

«Розыск отца Иоана Прохоровыча з селянами березовскими року 1723 мсця марта шестаго дня.

По выразному указу великаго гспдна ясне в Бгу преосвященного его милости кир Варлаама Ванатовыча, Бжиею млстю православного архиепспа ншого Киевского, Галицкого и Малия Россіи.

Мы, нижей именамы собственноручно подписанний, зехавши в села Березу, чинилисмо в заводі честного отца Иоана Прохоровыча з селянами березовцями по їх до їх по его архипастирской с[вя]тины чолобытной розиск таким порядком, як нижей річ слідствует. Лутшаго же ради самой річи изяснения, в началі гді з катедры Киевской березовские челобитние присланние положенны.

Чолобытная до его млсти пна сотника глуховского от березовцев.

Блгородний мсці пне сотнику глуховский зо всім урядом, нам найласкавійше мсці пнове и добродіе.

Понеже свідомом в. мс. пнства и многих людей, же отц Иоан Прохоровыч, невідомо отколь явившися в Глухов, без відома всіх нас парохіян до села ншого презвытером поставлен и зараз нам незносние кривди и обыды з дітмы своїмы почал чинити. Якие кривди на особливом папери обширне выразивши, можем подати, з яких причин, як сперву мы всі парохіяне не блговодили оному и мусіли на него по многих звірхнійших властей чолом быти, абы от нас был отдален и он то, противним оказавшися, через килканадцят літ нас турбуует и не до малой трудности и турбациі и утрати привел. Так и тепер, знаючи подлинно его к нам немило (?) отца и дітем зычливого, але як противний и незичливий, з тих мір всепокорственно в. мс. м. пнства просим, дабы за уложенним ся и инстанциею вашею до преосвященного его млсти археппа ншого Киевского, Галицкого и всея Россіи вмістного (!) отца Иоанна покойного до парохіи нашей на містце отческое син покойного отца Иоанна Кирил на сценство был посщен. Которой з малых літ знаемий, поважнаго дому, во всяких добродітелях искусно и добронравно безпорочно живущаго и на той чин сценства изгодного, за которим и подесятокротне в. мс. мс. пнства просячи зостаем.

В. мс. мс. пнству всего добра зычливие и до услуг поволние Григорий, атаман, с товариством и Иван, войт, с посполством села Берези.

По сей чолобытной березовцов лист его млсти пна сотника глуховского до ясне в Бгу преосвященного архипастира ншего киевского писаний.

Ясне в Бгу преосщеннійший мсці отче архиепсп Киевский, Галицкий и всея Росіі, нам в Дху Стом отце пастору и всемилостивіший добродій.

Первое поважное писание было до нас, уряду глуховского, от преосвященного блаженной памяти покойного отца Иосафа Кроковского, митрополити киевского, тепер повторне от вашего преосвященства за отцем Иоаном Прохоровычом, бывшим щенником села Берези, уезду ншего Глуховского, якие писания с подобающею честию до рук принялисмо и подлуг изображенного з них указу [у]довлетворячи, зисковали того села парохиян, атамана з товариством и посполитих людей, которим от вашего преосщенства поважный лист всім, в яком казали вычитати и устне прекладалисмо, абы честнаго отца Иоана по первобытности за отца дховного до парохіі себі приняли. А же оние березовцы вынаходят някиесь на его, отца Иоана, причины, за которимы, як и первие, оного не похотіли, так и тепер отнюдь. не блговолят, але всі обще при том стоят, абы в них был щенником на отческом містцу сей листа оказатель Кирило поповыч. За которим и до преосщенства вашего суплікують и нас, уряду помянутого глуховского, о вложене ся многокrotnie просили. Якому их прошению, але слушному, давши мы, уряд, містце з помянутим Кирилом, поповычем, скол маловажного до преосщенства вашего уносим инстанцію, благоволіте по своему разсмотрению оного як в житии своем безпорочного, добронравного и на той преизящного (?) общества способного до помянутой березовской парохіі щенником рукоположити и благословити. О що и повторне вашего преосщенства и паки просячи, его ж стим млтвам и благословению архиерейскому при нижайшом ншом служебничом уклоні поліцившисья, зостаем.

Вшего преосщенства нижайшие слугы Иван Мануйловыч, сотник глуховский.

Федор Омеляновыч, атаман городовий.

Тихонный Григоревыч, войт глуховский з бурмыстрамы.

З Глухова генваря 21 1723 року.

Другий лыст до ясне в Бгу преосщенного архипастира ншого от гспжы игумениі дівычого глуховского мнастиря.

Ясне в Бгу преосщеннійшый мсці отче архиепсп Киевский, Галицкый и всяя Россиі, нам в Дху стом мсці отче и пастиру и милостивий добродію.

Поневаж не от тепер через килканадцят літ в селі мнстира ншого дівычого глуховского Березі парохия без совершеннаго отца дховнаго вакансует и не благоволят з певних причин отца Иоана Прохоровыча, який усиловуется на тую, а всі обще так товариство, яко и посполитие люде, просят всі обытелы ншой и законниц о сего листа оказателя Кирилла, поповыча, до тоей своей парохіі на сщенство. Теды не оставивши их прошения, и жебы церков Бжия без священнищаго сщенника и люде без отца дховнаго не были, павши до стопи ног вашего преосщенства всепокорственно прощу, благоволіте оного по своему благоразумию, яко добронравного, честнаго дому и безпорочного жития на той преизящнюю степень сщества способнаго (если достоін будеть) до тоей парохіі села Березы церкви Прстой Бцы. О що вашего преосщенства и паки просячи, его ж стим млтвам от благословении архиерейскому поліцаю и застаю.

З Глуховской обытели стой дівычого року 1723 году (*місяця не вказано. – Ю. М., І. Т.*) 25 вашего пресщенства нижайшие рабыни и бгомолци Мелетия, ннішная игумения мнастиря дівычого глуховского зо всіми сестрамы.

Чолобытная от парохиян березовских до ясне в Бгу преосщеннаго архипастира ншого.

Ясне в Бгу преосщенный мсці отче архиепсп Киевский, Галицкый и Малия Россиі, нам велце премылостивійшый пне и пастиру и великий добродію.

Мы, ныже подписанная громада села Берези, вносим прозбу до преосщенства вашего в том, что килка літ церков нша вдовствуе, же не иміет себі отца дховнаго. Теды тепер избралисмо себі до храму Успня Прстой Бцы березовского отца Иоана небожчика позосталого сина, мененаго Кирила, на містцу отцевском за сщенника и дховнаго себі. За которим упрошаем стині вшой, яко за знатным Кырилом Ивановычом мы, громада вся зуполне, як козаки, так и мужики, вносим прозбу до преосщенства вшего. Рачте преосщенство вше показати мльсть свою отцевскую и пос[вя]тити оного на сщенство до храму Успения Прстой Бци за отца и пастора нам, а мы, дознавше от преосщенства вшего

превысочайшую такую отцевскую млость, повиннисмо отслуговати синовско и естесмы назавше.

Ясне в Бгу преосщенству вшему, ншему велце премилости-вйщому пну пастиру и добродіевы, нижайшиі слуги и подножки Григорий, атаман, с товариством, Иван, войт з посполитимы.

На сие вышше выраженное презента и челобытние лист ясне в Бгу преосщенного архипастира ншего присланный зді же положен.

Превелебный отц игумен глуховский мнастиря, нам в Дху стом благопослушный сыне и брате.

Відаю, что села Березы в уезді Глуховском и всякие дховние діла по благословению антецессоров нших належат до власти игуменской. Того ради нарочне пишем до превелебности вашей, абысте зехали в Березу, помянутое село, и, зискавши сщенника Иоанна Прохоровыча, согласясь з отцем протопопою глуховским, между имы давней их завод парохиян церкви тамошней, тое зискали з слідованием праведным и всяческим. Бысте потщалися за віри годнымы свидителямы инквизицию сочинивши, коему ради оны, парохияне, выны правыльного и усиновленного своего сщенника, отца дховнаго, реченнаго Иоана, отринули от церкви тамошней и не хотят онаго иміти у себе, промуючи инаго на тое місто поповыча Кырилла. И тыя всі выны и доводы их, парохиян, выписавши и своїмы руками и печатмы закріпивши, присылайте к нам в катедру. Которіи аще праьльные обратятся к отлучению усиновленного к помянутой церкви березовской сщенника Иоана, в тую пору разсмотрим и поправыла стих отц ділати станем. А тепер присланного к нам спецификованного, акколито с презентамы (?) его, Кырила, назад отпустивши, посилаем вам поданние нам от парохиян на Прохоровыча, попа, пункта к праведному тамо розиску и слідованию. И при сем пребываем превелебности твоей всего добра желаючи пастир и богомолец Варлаам Ванатовыч, архиепсп Киевский, Галицкий и Малой Россіи.

З Киева 1723 февраля 2.

Другий лист архиерейский.

Пречестный отче протопоп глуховский, нам в Дху Стом послущный сне и брате.

Парохияне села Березы протопопії вашей, прыбуши в катедру ншу, презентовали нам, акколиту Кырилла, поповыча тамошнего, на сщенство в помянутое село, дабы он был там при церк-

ві за настоятеля и подавали нам причинные писания от многих лиц за оним обачем извѣстившеся от консистору ншего, что до тоей церкви березовской есть священник отц Иоан Прохоровыч усыновленный, но Бг вість коїх ради вын отгуду изгнанный чрез козаков тамошных и до сих час безмістно жиет. Пишем до пречестности твоей и пастирско приказуем, дабы пречестност твоя, согласившис з его млстю отцем игуменом глуховским, и протчиїх честних дховных персон взявши з собою, зехали в Березу, обі стороны Ивана Прохоровыча и парохиян розискали правылно и праведно по совѣсти христьянской коея ради выны он, священник Иван от синовления своая церкви изыйшол, и сколь давно и якая есть правылная прычина между парофиянамы березовскимы, что его весма отмещут отрицаются и не хотят иміти себѣ за дховного отца. И учиня по самой суцой стой справедливости розиск всі выны и доводы парофиян на священника выписати за подлинными и віри достойными свидателямы выписавши при закрѣпленїи рук печатий своїх, присылайте к нам в катедру для крайней децизии декларуем и ему ж Бжия желаем благословения.

Пречестности твоей всего добра желателный пастир Варлаам Ванатовыч, архепспп Киевский, Галицкый и Малия Россїи.

З Киева 1723 февраля 2.

По листах архиерейских, пункта березовских жителей зді положенных з доводом и отвѣтом наочним березовцев обоего пола и отца Иоана, березовского священника, донесенный о его таковых причинах

Пункт первый.

Відаючи тое, что сам пренебесный за всіх закланный агнец и пастирем начальник Христос Гсдь, Дхом Стим в преданиях и правылах свтих отц сысице глаголем, аще рече кто свіді соглашающаго и точїи возбраняти грїху невозбраны ими не отнес к еппу толико время и той запрїщен будет. Елико и грїх творивий сїи пункта на отца Иоана, презвытера ншего березовского, которий в образї дховном тилко, а не в ділі врачеваня мисленному, нам кровию Хрста Бга ншего искупленному стаду нам (?) ведать пред судом иераршой стынї вашой консисторским презентовати, ускаржаючися на его честност, увїдомляюся, в чем первом пунктї тилко причину березовці до заводу тоего з отцем Иоаном Прохоровычем изявляют.

Пункт вторый

Не промышляют о ншом спасенїи подлуг иерейского звания своего по правылу стаго Василия и тщеславия купецством

сквернаго ради прибитка своего, парохії и церкви ншой дом досаждает, сказуючи, что за нас небожці игуменії Мазеписі дал денег полтори тисячи, потреба мні з вас по четверику жыта взяти, бы намній того не уважаючи, иж без согласия ншего парохияльного, он, что есть против правил стих отц до нас насланный, жадного от нас рукописанного в роковщині не принявши постановления. На сей пункт доводи наочнии отцу Иоану от березовцев под обяваніем совісти христіянской пред евангелием стим и крестом Гсдним договорование.

Матвій Сисой, козак и житель березовский, доводи наочне отцу Иоану, иж не промышляючи оних спасенію, не хотіл отрочати чрез него, Сисоя, з женою Гавриловою Шкларенковою к крещенію принесенного крестити, ибо ж в Глухові оное окрещенно.

Отвіт отца Иоана.

Отц Иоан Прохоровыч сознал, же не хотілем, мовыт, для того оного отрочати крестити, что Сисой з женою Шкляренковою был восприемником, которий Шкляренко головний правимой был гонитель.

Довод березовцев.

Допрощеніи козаки и посполитие березовские жители, в отвіт от себе написанного пункта, якобы у ных отц Иоан доправляется полтори тисячи денег, данних Мазеписі, жадного свідителя или единого доводчика не поставыл. Грицко Погребыский, атаман березовский, наочне отцу Иоану сказовал, что в Глухові чул от него, отца Иоана, тие слова: «Верните, мовыт, мені утраченние денги, тысячу рублей».

Иосиф Журенко (?) наочне договоровал отцу Иоану, иж як позивалися и совыт мы усім селом с тобою, отц Иоан, пред бывшим отцем ректором Прокоповычом и отцем намістником пастирским Андреем Марковычом, просил ти тогда награженія утрати своей шесть сот золотих. Яковие гроши взявшы бы от нас, мілесь доброволне уступити з парохії березовской, а послі того нарадившыся, просилесь тысячи рублей у нас. На що мы у тебе реестра требовали и ваша честност нам не явил онаго. Там же и тогда ж поступали мы тебі по гривні от двора роковщину, леч того ти и слухати не похотіл, не взявши сам себе за волосы и кричачи говори, что я по четверику у вас становылся, а мы тебі тогда так отказали, не тилко по четверику, леч ані по ковшу мы тебі не поступалися роковщины давати и росписі, (як есть по всіх селах уставленны издавна обычай). На том ти у нас жити міл, жадной не давали, бо без нашего согласія ти у наше село насланный уїхал.

Отвіт наочний отця Иоана березовцям.

Честний отц Иоан Прохоровыч совістно сказав, иж за своїм старанием власным упросивши покойного отца игумена Мелетия (и гспжу игумению Мазепиху чрез отца и игумена), а не з відомом парохиян березовских, давши отцу Мелетию, Мазеписі и намістниці Макиевской значний даток, пропо[но]вал себе на парохию березовскую, которого, мовыт, до полтори тисячи не было, а в парохиян березовских оних денег не доправовалемся, но выдядчи я, мовыт, всіх из своїх парохиян упартость такову, что мене отнюд не хотятъ иміти за настоя[теля], просил я у них на суді пред его млстю бувшим отцем ректором Прокоповычем и пред гспдном Андреем Марковычом, сотником тогдашним глуховским, парохиян моїх березовских тысячу рублей. И дабы безчестие мое очистити и заслуженное мое нагородили нагородили (*це слово написано двічі – Ю. М., І. Т.*), а тогдиж мні его млсть отц ректор веліт всі убытки мої, исчисливши, на реестрі явити, дабы знали березовці за что мні нагрожати. И я его млсти отцу ректору тогди так отказав, чи то ж можно тое все исчислити, что я потерял правуючися. Когда бым (?) на тое відал, что оны таковы ко мні укажуться, то б я мал тое все писати, а тепер я того упомніти ціле не могу.

Довод наочний

Фома Сисоенко сказовал, что я, мовыт, роковщины отцу Иоану полчетверика давал, а он не похотіл брати, мовячи, что я, хочай до рубахи буду позиватися, а по четверику з вас роковщины буду правыти.

Яков Лукяненко сказовал, что я, мовыт, за росказанием покойного тестя своего дал отцу Иоану роковщины четверик жыта з таким тестиовским приговором, чтоб я, мовыт, и очима своїма не видів, отдай поповы роковщину, не так мні будет заочне жаль того жита.

И всі обще казаки и посполитие сказовали, что отц Иоан без нашего согласия нам в село привезен гспжею Макиевскою, которая нам всім презентовала, мовячи: « майте (?) себі пастира и дховнаго отца». А мы ему от себе жаднаго писма ні теж он, отц Иоан, взаємне нам (як есть обічай по всіх селах здавна) в постановленно роковой дачи не давали, бо он и сам у нас того не требовал.

Вишше помянутый Иосиф Щуренко, в отчи отцу Иоану говорил, что я, мовыт, по случаю ніякомсь був з хлібом у тебе, отче Иоан, тогди як еще дияконом з Москви приехалисте в Глухов, и говорил я тебе, отче Иоан, добре бы було, когда бы ты в нше

село приехал и поклонился мирові. На що мні отказалисте, мо-
вячи так: «коли б на мене мсц світив, а звізди мні даром», а я
в тебе пучи оковытую горілку сказав: «отеж и писменный ка-
жутъ поп, да помилився».

Отвіт отця Иоана.

Отц Иоан Прохоровыч совістно сознав, же роковщину
бырал четвериком, позичаючи в Гриши москаля Солодовни-
ка, жителя березовского, а давной міри, которую твердят паро-
хияне якобы окованная була желізом его антецессора, от них
зробленная для бырання рокового, под клятвою такою: «бодай
я світа Бжого не выдал», сказав, же не выдал и не слыхал, любо
ему, отцу Иоану, в очи Иван Пимуненко, ктитор, перекрестив-
шис, договоровал: «жаль же я тебѣ, отче Иоан, тогда стоячому
на мостку пред сінмы в дворці мнастирском березовском, ка-
зал: «усе сѣя міра, отче Иоан, сеєю беріте роковщину, которою
и пред сим бралася роковщина». И сїи слова я казал тебѣ, отче
Иоан, при Давыду Демченку и при Никитѣ Супруненьку». Та-
кож и Грицко Яковенок договоровал отцу Иоану в очи тими
словамы, же тогда ему казал так: «бери отче сею мірою роков-
щину». И отц Иоан мині отказав так: «не хочу и не буду сеєю
мірою брати, на чем стану, то стану». И всі тое, як козаки, так и
посполитїи, сказави однословно, була міра старая принесенна
в дворец для обявления отцу Иоану, дабы тоею брал мірою ро-
ковщину и он еѣ видѣл. А Никита Илиенко, козак, отцу Иоану
наочне сказав будто отц Иоан говорил тие слова: «я хочай и из
села пойду, а жита теею мірою не буду рокового в вас брати».
Сим усім словам в очи березовцов отц Иоан спорял и сказав
тое, что гспжа Макиевская тое говорила мині так: «отче Иоан,
приказовала я березовцям, жебы тоею мірою, якого отцу Иоа-
ну покойному давали роковщину, и тебѣ давали и на той кон-
дициѣ, чтобы ти зоставал и уже гспжа и игуменія Мазепиха
пудила (знала – Ю. М., І. Т.), мовить, добре Иосифа Шура, же аж
утікав и до мененнуб (?) чрез двѣ неделѣ, боячися биття, что по-
спорив самой игуменїи такими словами, же мы не дамо такой
кондициѣ ему, отцу Иоану Прохоровычу, як небожчику бувшо-
му по поры. На сие слова отца Иоана, Иосиф Шур в очи так
отвѣтовал ему, Иоану, пред евангелием и крестом стим: «бодай
ти, отче, по той правдѣ до Воронѣжа доїхал, а я щоб до своего
дому не дойцов, коли мене Мазепиха пудила и ежели я утїкав.
Надто не тилко ничого от Мазепихи не чул, але и в очи еѣ не вы-
дал». Отц Иоан на допрос наш и тое сказав, что я пред сщенст-
вом моїм березовцов не выдал и з ними о постановленню, на

якої кондиції в них мілем зоставати, жадного розговору и согласия з нами не имілем, але тилко чрез покойного отца игумена Мелетия и тогдашнюю игумению старалемся с[вя]титися на березовскую парохию.

Пункт третій.

Не токмо нерадително в стую Четиредесятницу и без(...)*язателно в исповіди стой людей отпускалем, но что горшое и подесятеро и далій старих мужей исповідует, где отнюд не можно совісти открыти ему гріха своего и целе плучи на ты подлут состава дат, в главі седмой положенного, вяжет я же трема кодоламы связоватися должны суть.

Довод березовцов.

Кондрат Шкиль сказовал в очи отцу Иоану, иж я вперве, отче Иоан, з Иосифом Захавенком, женатим, вдвох сповідалися. Грицко Погребский, атаман березовский, також сказовал: «И я з Якимом, покойним Стеценком, тож женатий, у тебе, отче Иоан, вдвох сповідалися». Никита Супруненко в очи отцу Иоану говорил: «Я, отче Иоан, женатий будучи, сповідався в тебе з трома паробками великими, а було и хлопцов з нами разом вкупі не упомню чи пят, чи шість, на той же сповіди».

Отвіт отца Ивана.

Отц Иоан совість свою готов був положить на стим евангеліи и кресті Гсднем вымираючися, же не тилко по десят, але по двое старих, никогда не сповідовал. Леч Грицко Погребский, атаман березовский, и Никита Супруненко, великою себе клятвою обложивши, в очи отцу Иоану тие ж слова потвердили. «Я, Григорий з Якимом Стеценком, я, Никита Супруненко, учотирох великих, а, не впомнячи, впят чи в шість малих, всі разом сповідовалися у тебе, отче Иоан, и на сих словах своїх ни ядше, ни пивши, готовы були лобызати евангелие стое и крест Гспднь.

Пункт четвертий.

Не разсуждая правыла сто осмънадесятого стаго апстола Павла, аще рече «кто иматъ вражду на кого в церков да не входит, дондеже смиритися, и на кого в клятву и гріх в тму воминается», на стога Георгия по розданню просфири, еще не потребивши стая, у жертовника стоячи, атамана вголос на всю церков проклятием и врагом називал и, недоволен на том будучи, того ж часу, вискочивши на сред церкви, горшей еще досадителными и Бгу мерзкими словами проклятие накладючи, власние яко в разбойническом вертепі, а не в храмі Бжом, словами его, помянутого атамана, всенародно ваксовал и потом с[вя]тая потреблял. В другий раз антидору в церкви ему не

давши, проклятим и жидом от церкви отлучаючи, називал, и третий раз публічне ув Афанаса (?) дюгтяра на обіді, отвергше писание, отци не раздражали чад своїх, тими ж Бгу мерзскимы словамы безчестил, не уважаючи рекшаго Христа Гсда словес: «глаголяй брату своему рака или юроде повинен есть геені».

Довод березо[вцев]

Яков Ивановыч и Федор Коляда сказовали в очи отцу Иоану, иж мы, мовыт, «чули и выдѣли, як ти, отче Иоан, на стаго Георгия по службы Бжой, не розбыраючися, вышовши з олгара, покойного атамана ншего Шкляренка Гаврила лаял, называючи его проклятим и жидом и потим с[вя]тая потреблял». За яких своїх словах готовы были евангелие и крест стий ціловати.

Отвіт отца Иоана.

Отц Иоан, спорячи на их словах, так отвітствовал: «Я, мовыт, тилко упоминал Шкляренка, атамана, и всіх парохиян на стога Георгия по антидори, жебы не расходилися по домам з церкви по живность, зараз ишли би зо мною и со клиром церковним на жита в поле для млбствия». Сказал и тое о. Иоан: «Иж я шапку, мовит, на обиді Афанаса з атамана Шкляренка знявши, с хати за двери выкинул, упоминаючи его дховние, же всі без шапок там сидѣли люде, а он един сам у шапці за столом сидѣл. Так же и антидору и прософири ему, атаману Шкляренку, в церкви Бжой не дал, хотячи его яко сына своего дховного тим наказанием смирити».

Пункт пятый

Чрез три дны у Максима Самойленка тіло дитяти умерлого лежало, а он не пойшол ховати, у Якима Федоренка дівка, міючая літ от рождения своего двадесят, без причащения бжественних Таїн и без исповіди стой умерла, любо то и два ради Афанас Галочка вночи до его просячи приходил, але он оповідал: «не пойду я поки світ будет», але смерть упередила приход его. На воскресение едно дитя у Качкунихи умерло, а другий человек літ у двадцять помер, а он не пойшол их ховаты, тилко дяковы приказал и так аж на другий день дяк поховал без попа. Гаврило Ткач помер и дівка Чернобаенкова и тих он, отездячи до Вороніжа для купления грунтов Голінковского, приказал дяковы поховати.

Довод березовцов.

Максим Самоленок, сказовал в очи отцу Иоану, что за власним его, отца Иоана, з госты своїми гуляннием насилу на другий день у Петров пост дозвался дитя свое умерлое поховати. Яким Федоренко сказовал в очи ему, отцу Иоану, что дядко мой Афанас Галочка, два рази до отца Иоана вночи ходил, зовучи

его, жебы пришол сестру мою выисповідати. А он не пошол, отказуючи, что я світом прийду. Которая не дождавши світа, померла без исповіди и божественних Таїн не удостоївшись. А что у Качкунихы дитя померло и другий человек літ двадцяти, же не постановили, мовячи, что уже всі тие вымерли доводчики. А же Гаврила Ткача дяк похоронил, совістно свідителствовала на том жена его, покойного, Евдокия. якобы их дяк поховал, свідителей (*це слово написано двічі*). Так же и Чернобаенкову дочку літ девятнадцяти, что дяк сам поховал, свідителствовал сам Андрей Чернобаенко, еї ж, покойной, отц.

Отвіт отца Иоана

Отц Иоан на сії доводи так отвітовал: «О дитині праві Максимовой запомнілем, а что дівка двадцятилітняя для того не исповіданая и непричащанная померла, иж міні ніхто не давал знати. Дитини Качкунишиной, сказал отц Иоан, и человека двадцятилітнего, що дяк похоронил, отнюд не упомня и целе того не відаю».

Пункт шестий.

В день неделний пред службою Бжою Юрко Бриленко принесл до него в двор за похорон, за преставшагося отца своего, денги, яких он не принял, домагаючися ныву. А выдячи, иж своего доказати не может без дання причины, так тяжко его, готуючись на служение литургии божественной, якую того дня и целебровал был, и до туромного вязения отдал.

Довод березовцов.

Сказовали всі, что Юрко Бриленко помер, а жена его з дітмы на слободу пошла, а свідителей нших не могли зискати. А что нивою отц Иоан владіет свідителствовали войт березовский Алексий и Иосиф Стасюв, человек девятодесятенлітен.

Отвіт отца Иоана.

Сам отц Иоан любо доводчика ему не показанно сознал, иж читаючи я, мовыт, правылно к бжстственному причащению, прозванного Федором паламарем Юрка Бриленка за чуприну рвал, в щоку раз вдарив и жену его по скарзі своей з розказаню конувиї, инокині Василисі, у вязеню посадил, а он, Юрко, крился чрез три неделі за слово тое, что сказал ему, отцу Иоану: «Я тебі груди секірою ростешу, як ти будеш ниву мою отческую записовати и своїти». Еднак нивою тоею и тепер отц Иоан сказовал, что владія.

Пункт семий.

Знаючи, якої выны, быяй вірна или невірна, иерей подлежит когда Семен Грибенко и Кондрат Корноза принесли до

него за сорокоуст гроши, при многих селянах нших велмы вдарив вікарій его ж по щоках, тилко мало на ногах одержався, а бызвынне измінникамы называл, а попаддя его: «Надіємся на князя ніякогось, мовячи, що будут головы ваши к плахам рубати», так слова от уст своїх выносыла.

Довод березовцов.

Сознавали всі в очи отцу Иоану, иж Семен Грибенко и Кондрат Корноза померли и тилко син Кондрата покойного, Федор, посвідчил совістно, что «Я, мовит, чул от покойного отца своего, иж викарій его по щоках был отца моего и попаддя отца Иоанова похвалкамы своїмы грозила, что, мовыть, надіюся на ніякогось князя, же будут вам головы ваши к плахам рубати».

Отвіт отца Иоана.

Отц Иоан во очи тому Федору Кондратенку на сей пункт и довод так отказал: «Я сего, що ти говориш, и сам не выдїл и от попадді своей, ни от вікарія моего Федора, на тот час бувшого, не слыхалем».

Пункт осмий.

Дяка Ивана, прозываемого Купец, також през его ж звязятост отставленнаго, син его, Петро, паламар, под час лытургии бжественной на достойном за волосы по опасанню волочачи и без пощадиния, також будучи роскровавыл из Филипом, братом своїм, будто ратуючим, и церков покривавили. На що для ліпшого свідителства кров и до сего дня на ушаках церковных засохлая есть, а он, сщенник, когда найбарзій со страхом и трепетом, стим Тайнам предлежащим, престолу Бжию предстоят должен был и сказавши изрядние Прстой Чистой и прося, выскочил из олтаря, чуючи той крик и выйшол аж за крилас на помощ во всем сщенническом в одіянії и так, що есть страшно и писати, великим голосом кричал, а от того побою вернувшись, служение мїл со враждою и пожирал Пренасвятийшие Тайни.

Довод березовцов.

Сказал Яков Ивановыч в очи отцу Иоану, что я, мовыт, выдїл отче Иоан, як сыни твої Ивана, дяка ншего Куксу, под час службы Божой, которой шум, и ти, отче Иоане, служачи службу Божию, змівши, под час достойного выбыгли есте сіверними двермы з олтара во всем сщенническом одіянії и там же, з синамы своїми биючи и окривавывиши, в шию выбылисмо дяка и уже потом, по бою, дослужилисте службу Бжию.

Отвіт отца Иоана.

Отц Иоан на сей пункт и довод спорячи велмы, так отвітствовал, иж дяк Кукса, (я чулем так от дітей моїх), побігши из церкви

боронити сина свого бымаго от Петра, панамаря, сина моего, споткнулся и нус себі розбыв на цвинтарі об могилку и надавши криві у хустку, оною стіну церковную умазал по вражді своей для прикмету. Сам я самим живим Бгом кленуся: на побой той из олтаря при служеніи своем не выбігал и дяка Кукси з синамы своїми не былем и разві бы крайнего безумия я був, чтобы от такой великой [с]тины с того олтаря выбыгти и помыслил, леч Лукян Иваненко, Яков Ивановыч совістию обовязанны будучи, простили (?) уже були за позволанием его, отца Иоана, ціловати стое евангелие и крст стий, на том же ціле з олтаря выходил под час самого достойного отц Иоан, аж до дверей боковых за лівий крилас на гук той и там же из синами своїми дяка був.

Пункт девятый.

Гніваючися на многих и млтвы не давал, аж до города албо до инших сіл їздимо, жебы не были чуждымы хрстіянскаго закону.

Довод березовцов.

Алексий Быркун в очи доказовал отцу Иоану, что ему за тое же тилко не поспишился за свою небожку матер за суботник заплатити, хоча уже и заплатил, млтвы пред Воскресением не дал. Аж мусілем, мовыт, до города їздити по млтву, а о прочіих тамошний войт Алексий сказовал, что отц Иоан млтвы им не давал и на лице пред нас не постановыл оних, сказуючи, что на слободу отойшли.

Отвіт отца Иоана.

На сей пункт и довод так отвітовал, отц Иоан, аж млтвы, мовыт, не дал я пред Воскресением Хрстовым, Алексію Быркуну, хотячи его тим смырिति, леч он, Быркун, и повторне ему, отцу Иоану, наочне договоровал: «Я тебі, отче Иван, гроши за суботник отдав, а ти таки мні млтвы не давав, аж мусілем до города по молитву до города їздити».

Пункт десятый.

Еще за їх нерадинием его самого, отца Иоана, не можемо дяка задержати, ні жадного молодика в школі за его синами, же приходячи до школи сини его, три рази розбивали піч школьную, а потом не могли себе утолити и, двери вынявши, зувополне (?) поставыли, абы не могл нікто жити в школі. А нам отнюд без того не пробути, бо многіи долегливости нам заходят, як от великороссийских людей, так и зо всіх сторон.

Довод березовцов.

Всі обще сказовали в очи отцу Иоану, что за сынамы твоїмы, отче Иван, не моглисмо не тилко дяка, але и жадного молодика

в школі удержати, що набігаючи на школу и піч бувало розбивають и двери выстановляють. На что и Мария Грициха, вдова літамы гаразд перестарілая, сказувала наочне отцу Иоану, что дяк у її хаті перемешковал от праздника Стой Тройци до стога Симеона Столпника, хотячи року додяковати и дітей людских в її ж хаті учил, сказуючи о собі, что в школі не може жити, иж отц Иоан и син его за волоси з церкви волочили его и были, а в школі жити отнюд не допускают.

Отвіт отця Иоана.

Отц Иоан на сей пункт и довод такимы отвітствовал словами: «Не тилко я, але и сини мої, на школу не набігали, печи не розбивали, дяка не были, дверей школних не выставляли и его, дяка, з молодикамы з школи не виганяли.

Предложение от березовцов на отця Иоана вьнов скарги здіж написание

Омелко Гуслениченко прекладал жалобу свою, что покойному отцу своему, який при церкви хотячи выкопати ходил два разы до отця Иоана Прохоровыча благословытися и он якобы не поблагословыл, мовячи в тие слова: «На огороді отцу своему, а не при церкви выкопай яму». Яковаго приказания его я не слухаючи, а барзій за порадою людскою, что отц твой, мовыли, при смерти сповідался и причащался, при церкви почал яму копати, где отц Иоан, в субботу Лазареву идучи на служение и обачивши мене, очеретиною своею по руці лівой так ударив, что я дві неділі рукою своею от болізни не владіл.

Отц на сие предложение отвітствовал, я чемусь сего не упомяну боли так или ніт.

Федор Коляда прикладал, что отц Иоан на осценній колодзя у Федора Мануйли, всідаючи, крест стий ціловати атаману нашему покойному Гаврилу Шкляренку не дал, мовячи: «Не годен креста стога ціловати».

Отц Иоан на сие предложение так отвітствовал: «Давал я крест атаману ціловати, дарогвав (?) и вдарил его по лбу поамалу, же в шапці йшол крест стий ціловати.

Тарас Бриленко прикладал, что за брата своего покойного взяв отц Иоан ниву, что без исповіди за отнятием при смерти річи помер, иміл за покойного полсорокоуста правыти и не отслужил.

Отц Иоан отвітсововал: «Взял я ниву у брата Тарасового и полсорокоуста отслужил, хочай и до него, Тараса, и проскури за помынаемого брата его не послалием, надто и в суботных его выпишале. Кирий Димиденко, сказовал, иж по приятіи Таїн

божественных в Спасов пост брат его родний Роман, будучий в гостині у Матвія Сисоенка по Успеніі Прстой Бцы, третего дня, кушаючи солоную губу грузд, удавылся, которого тіла отц Иоан не хотіл ховати, поти поки не поєдналем его на полсорокоуста. А же не иміли діти братній готовых денег десяти золотих, мусіли дві нывы застановыти Гаврилу Ткачу и аж тогди, другого дня, похоронил его, а за погребение «Я, мовыт, своїми денгами отцу Иоану заплатил за брата своего».

На сие предложение отц Иоан отвітствовал так: «Пришедши я, мовыт, в дом по тіло Романово, наговоровал лагоднымы словами синов Романових и сродников его, дабы покойнаго Романа имя для поминания в суботник уписал, аны самы народившиися (описка, має бути «нарадившиися». – Ю. М., І. Т.) полсорокоуста мене правыти уговорили и за отправление оног заплатили.

По выраженному в листі архиерейском указі коея ради выны и скол давно отц Иоан от церкви березовской изийшол в Вороніж.

Сказка отця Иоана Прохоровыча по христианской правді составленная.

Я, иерей Иоан Прохоровыч, сеей ради причины з Березы изийшол в Вороніж жыти на своїх грунтах, во Вороніжи и в Локотках купленных в отца Голінковского, же похвалки чинили березовци дом мой спалити или роскидати, а самого з женою и дітми из села кыями выгнати или удавыти мене у престола Божия албо убыть и на довод сей сказки своей поставыл человека Якова Ивановыча, от которого чул, идучи чрез кладки от церкви до дому своего. Леч Яков до присяги в црквы стой готов быти опозвавшися, же тих слов не говорил наочно ему, отцу Иоану, тое весма прочил (?), мовячи, же я чего не знаю, ни відаю. И болш отц Иоан для потверждения своей сказки доводчика от свідателя искал и не показал.

Сам же отц Иоан выну перехода своего з Березы в Вороніж совістно обявил в тие слова: отц Голенковский, продаючи, мовыт, грунта вороніжские и локотковские, договоровал так, ежели правді отце Иоан скупил честност твоя грунта мої всі, то я вашей честности тое у парохиян моїх и у власти гражданской вороніжской ходотайством моїм зділаю, что и парохию мою получиш, надто сщеников протопопії моей до того наклонивши и до самого преосщенного архипастира моего писати стану, жебыс конечно был ваша честност и протопопою вороніжским. Яким словам его, отца Голінковского повіривши, торг учини-

листво за ґрунта три тисячи рублей. И дадем зараз ему ж, отцу Голінковскому, пятсот рублей и которие и он, отц Голінковский, денгы в мене взявши, отехал в Киев. Где прекладал о волі своей, а намірениі моем преосщенному архиерею, покойному отцу Иосафу Кроковскому, и получивши от его ж преосщесства помислний себѣ и мині отвіт, приехал во Воронеж и обявил мині, оний, а именно таковий: отче Иоан на предложение мое в ділі ншом сказал преосщенний архипастир тое знаем мы того человека отца Иоана Прохоровыча. Продавай ему ґрунта свої, а стороны парохіі и протопопії ежели будет согласие парохияльное и сщенников тамошних, такожде и власти вороніжской, то в обоіх Бг благословыт и я мое даю благословение. Которие слова я отца Голінковского послышавши и надеждою архиерейских слов упевнен будучи, знову дадем ему, отцу Голінковскому, чтириста рублей. Якие принявши от мене денги отц Голінковский, всіх парохиян своїх до того наклонил, же всіх парохиян наклонил, же мене за цілого парохияльного себѣ сщенныка и отца дховного согласно приняли, такожде его ходатайством всі сщенницы тоей вороніжской протопопії, сказавши в тие слова: «Мы и ради такому человеку, же вашу честност Гсдь Бг нам послал, а что большая, лист свой он же, отц Голінковский, до преосщенного покойного архиерея киевского писали, дабым был и парохияльным сщенником на містцу его и протопопою вороніжским з просытелным выражением таковым, жебы протопопою з Воронежа не выходилы, писал. На которий лист свой от архиерея получивши на писмі за рукою пастирскою отвіт обявил оним гражданам и потому бувшому сотнику вороніжскому зо всімы урядовымы. Увыдівши теди пн сотник и весь уряд архиерейское мині на парохию Сто-Михайловскую вороніжскую и на протопопию присланное на листі блгословене, выдали мині за подписом рук своїх дабым был и сщенником на містцу его, отца Голінковского, парохияльным и протопопою вороніжским урядовий причины до покойного преосщенного архиерея Кроковского лист. Которому всему его, отца Голінковского, отческому о моей подлости старанно надто и архиерейскому сугубому блгословению его мльсть п. Роман Лазаревыч, ннішний полковий судия ніжинский, учинил такую перешкоду мененному Потапу, сотнику, дал сукно толко на портище (*штани?* – Ю. М., I. Т.) да два косяки лудану, а ктиторам на церков Сто-Михайловскую вороніжскую обіщал денег тысячу золотих. И всіх парохиян михайловских, сщенников, уряд вороніжский прощением своїм и властию да тою убідил, же не токмо о помянутой парохіі Михайловской и

от наміреного протопопства (люб и листи у мене причинний и по сей час отца Голінковского и урядовий суть) мене ціле отринул, промуючи покойного сна своего, отца Иосифа, до тоей парохіи и на протопопию вороніжскую. Которой его судейской завязтости и власти и сам отец Голінковский нічого учинити противно не здоліл, однак оной тисячи на церков помянутую обіщанной и по сей час не уистил. А я в крайнем обнищаніи тим упевнением заведенны уже от тысяща сімсот первого надесят года, даже до сего тысяча сімсот двадесят третего року з женою моею и дітмы до зіла стражду.

Аже не ложно совістю християнскою сказку мою сию изобразилем над д[о]кумент, зді же презент за мною з уряду вороніжского вписал.

Ясне в Бгу преосщенний мсці пне и пастору митрополита Киевский, всемилостивійший нам добродію, поневаж пречестный его мльць отец Василий Голінковский, протопопа вороніжский, намырение себї ціле положил удалитися от мира сего, Бжїім изволением в чин иноческий уступиты, теды мы, уряд вороніжский, зо всіми парохіялными сто-михайловскими совіт между собою учинили, кто бы по изшествіи его млсти отца протопопы иміл у нас быти сщенником, дабы осиротілая церков стога архистратига Михаїла не зостала никого иного, в том и единогласие всіх обще подалисмо токмо на сего честного отца Иоана. За которим инстанцію ншу до пресщенства вашего вносячи, покорне просим, руку блгословения архиерейшого на его полагати, в сего престолу сщеннодійствовати, которий, аще Бг сего нам удостоїт и ваше архиерейское блгословение, повинен ест так в храмі божественном радїти и всім парохіянам должнуня честь воздавати, яко и его мльць, иж протопоп пред тим завше радїл и належитую почесть воздавал, которая нам блгприятна ест и будет. Якого ради лучшого достовірия на сем ншом произволителном едином согласіи руки своей подписуем, зостаючи навсегда всепокорнійшие рабы преосщенству вшему, нашему премилостивійшому пнові и пастору.

З Вороніжа 1711 року.

До сего согласия и единомислия всего уряду ншего вороніжского и парохіяльного и я руку свою подписую Василий Голенковский, протопопа вороніжский.

К сему всеугодному постановлению с блгословением его млсти отца протопопы ншего и его млсти пна сотника ншего и всего уряду вороніжских всіх позволением руку свою власную подписую Иван Холодовыч, старий.

На вопрос: для чего под сим листом нїт подпису игумени и руки сотницкой, отвітствовал отц Иоан: «Того ради сотницкого имени и руки нїт под сим листом, же пн судия и всему наміренію моему напавши, перешкоду чинити и сотницкому имени и рущі написатися властію своею и старанием силних не доступил. Закріпляючися христіянскою совістію сложеную, мою под листом сим неложним урядовым руку приложил, Иоан Прохоровыч сщенник.

Мы теды, высокоповажние листовне ясне в Бгу преосщенного архипастира ншого исполняючи указы, нї на одну сторону не тая(?), а правылно и праведно по совісти христіянскої и коея ради выны отц Иоан Прохоровыч от усиновления своея церкве изыйшол и скол давно и якая есть правылная причина между парохіянамы березовскимы, что его весма отмещут, отрицаются и не схотят иміти собі его за дховнаго отца, учинилисто самою сущею с[вя]тою христіянскою справедливостію розиск, всі выни и доводы, отвіти обоїх сторон выписавши, за подлинными наочнымы и віри годными свідителямы и при печатех нших собственными рукамии нашими ониї закріпивши, в відение самого ясне в Бгу преосщенному архипастору нашему и в крайнюю деоцизию до катедрі отсилаем.

Иером[о]нах Лука, Петропавловского глуховского мнастира игумен, руку приложил у сего розиску.

Алексій Галяховский, протопоп глуховский и иванполский, руку приложил.

Нькифор Ивановыч, сщенник храма стаго архистратига Хрстова Мыхаїла и намістник протопопії глуховской, руку приложыл.

Власий Полошковский, сщенник храма Преображения Гсд-ня глуховский, руку приложил до сего неложного розиску.

Предо мною и березовцями вголос читанного руку приложил Иван Прохоровыч, сщенник.

До сего розиску праведно введеного я, Григорий Погребский, атаман березовский, за все товариство березовское неуміетний писания стаго рукою моею + изображаю.

До сего розиску по стой справедливости и по совісти христіянскої споряженного я, Алексий Ивановыч, войт березовский, за посполитих всіх жителей березовских неуміетний писания стога рукою моею +стий написалем».

(Bibl. Nauk. PAU i PAN, стр. 261, т. 2. арк. 201-215. Тогочасна копія)